

אפרים די זהב (גולדשטיין) – עתונאי וחזן

האיש ששורר מדי מוצ"ש את "שבוע טוב", ו"המבדיל בין קודש לחול"

עקיבא צימרמן

בעתונאות. כאשר ממשלת המנדט החליטה להקים תחנת שידור בארץ ישראל, נקרא אפרים גולדשטיין להשתתף בצוות שהקים את "השעה העברית" ברדיו ירושלים.

לימים כתב אפרים גולדשטיין כי מנהל דואר ירושלים אמר לו: "כוודאי הגיעה אליך השמועה כי בקרוב תיפתח תחנת רדיו בירושלים; מאחר שידוע אני כי הספרות והמוסיקה קרובים ללבך יותר ממכירת בולים והמחאות דואר, המלצתי להעבירך לשירות השידור". והוסיף אפרים גולדשטיין: "ואכן בשורה גדולה היתה זו לי, שכן מעתה אוכל לעסוק בשני השטחים החביבים עלי בהיתר ולא באיסור. לא יהיה עוד עלי לבקש רשיונות מיוחדים לשם השתתפות במסיבות ובמסעות עתונאים ובחזרות והופעות מוסיקליות מאת אותו מנהל הדואר גוי בור, קשה לב וצר עין, ששנא תכלית שנאה כל פקיד, שגילה עניין בערכים תרבותיים." ("כיצד פתחנו את 'קול ירושלים', "הגלגל", 1 באפריל 1948).

כך קשר אפרים גולדשטיין את גורלו עם "השעה העברית" ברדיו ירושלים. הוא מספר בזכרונותיו כי זכה לנסח את מהדורת החדשות הראשונה בעברית ששודרה ב"קול ירושלים" בז' בניסן תרצ"ו (30 במרס 1936).

הוא שימש במגוון רב של תפקידים ב"קול ירושלים": פקיד מודיעין, עורך חדשות ועורך תוכניות, קריין, חזן וזמר. הוא הניח את היסודות לשידורים המסורתיים ברדיו הארץ ישראלי, ושלוש תוכניות שהונהגו בתקופתו ממשיכות להתקיים עד היום, אם כי בשינוי צורה והן "קבלת שבת", "מלווה מלכה" וקריאת פרקי היום בתנ"ך.

הוא היה הראשון ששידר ברדיו תוכניות של תקליטי חזנות וכן שידורים ישירים. אחד המבצעים שערך בראשית ימי "קול ירושלים" היה הקלטת החזן יוסף אידלסון, החזן הראשי בבית הכנסת הגדול בוויילנה, שבא לביקור בירושלים.

תקופת השלטון המנדטורי זכורה לי ולרבים מבני דורי משירת "שבוע טוב" של אפרים גולדשטיין. כילד, ידעתי שלאחר שנראים שלושה כוכבים בשמים ושומעים את צלילי "שבוע טוב" ו"המבדיל" מפיו של אפרים גולדשטיין, הרי זו אות כי עברה השבת והגיעו ימי החול.

צמודה לשירתו של אפרים גולדשטיין היתה שיחת הפרשנות הפוליטית של משה מדזיני. כמובן, שכילד לא הבנתי את דבריו של מדזיני, אך שירתו של אפרים גולדשטיין נשארה חקוקה בזכרוני. צלילי "שבוע טוב" של אפרים גולדשטיין, שעם קום המדינה שינה את שמו מגולדשטיין לדי זהב, שימשו את "קול ישראל" בראשית דרכו. ד"ר עזריאל קרליבך כתב במסגרת ביקורת על שרות השידור בראשית ימי המדינה: "קול ישראל לקח עמו את מיטב המסורת של 'קול ירושלים' בימי הבריטים, את התקליט של 'שבוע טוב' (מעריב, כ"ו באלול תש"ח, 24 בספטמבר 1948).

אפרים גולדשטיין נולד בירושלים בכ"ט בתשרי תרס"ג (30 באוקטובר 1902). אביו, ר' אברהם משה גולדשטיין, עלה לארץ מאודיסה. הוא שימש כחזן והיה מתלמידיו של החזן המפורסם בצלאל אודסר-שולזינגר. אפרים למד בחדרים בירושלים ובבית הספר של "עזרה" ונסע להשתלמות בלונדון. הוא שב לארץ ובגיל שבע עשרה החל בקריירה עתונאית. הוא ייצג עתוני חוץ, שמפעם לפעם פירסמו כתבות על המתרחש בארץ מפרי עטו. הוא המשיך להשתלם בלימודי קודש ובלמודים כלליים וכן למד שירה ומוסיקה בקונסרבטוריון הירושלמי והשתתף כסוליסט באורטוריות בניצוח מורו ורבו קרל סלומון.

האיש שניסח את מהדורת החדשות הראשונה

עם היווסד בית הכנסת "ישורון" בירושלים שימש בו כחזן כמשך שש שנים. הוא התקבל לעבודה בדואר ירושלים והמשיך לעסוק

ביחד עם העתונאי והמוסיקאי גרשון סרויט, ערך תוכניות על כתי כנסת בגולה וחזניהם והפגין שליטה בסגנונות החזנות השונים במערב ובמזרח אירופה. הוא הביא לרשות השידור את מאור שמעון גשורי, שהגיש תוכניות על המוסיקה בחצרות החסידים, וכן את עזרא אהרון, רחמים עמאר וניסן כהן מלמד שהגישו תוכניות מעולם הליטורגיה של עדות המזרח.

בתקופתו של אפרים גולדשטיין הונהגו שידורי הסליחות ומגילת אסתר מבית הכנסת הגדול בתל אביב וכן שיעור בגמרא, כשמגיד השיעור הוא הרב פרופ' שמחה אסף, לימים שופט בית המשפט העליון בהרכבו הראשון במדינת ישראל.

במשך שנים רבות נהגו לפתוח את שידורי "קול ישראל" בצלילי "מה טובו אהליך יעקב" ובקריאת "שיר של יום". נהג זה שהנהיג אפרים די זהב נמשך עד שנת תשמ"ז, ומפעם לפעם נשמעו צלילי קולו של אפרים די זהב.

כיכר בירושלים על שמו

בתקופת המנדט שימשו פרקי התנ"ך וכן פרקי התפילה כמסר ליישוב העברי. כאשר לא ניתן להביע מחאה כנגד השלטון הבריטי בשידורי החדשות, עשה זאת אפרים גולדשטיין בקריאת פרק תנ"ך מתאים המרמז על רגשות היישוב העברי. כאשר קרא בימי רביעי את "שיר של יום" ובו הפסוק "עד מתי רשעים ד', עד מתי רשעים יעלוזו" (תהלים, צד, ג), הבינו הכל למה הכוונה...

מצד חוגים שונים ביישוב נשמעו קולות כי ב"שעה העברית"

אפרים די זהב (גולדשטיין) כחון (למעלה).
למטה: תוכנית השידורים של "קול ירושלים" מטבת תש"ו (דצמבר 1945).
בשעה 20.00 - "המבדיל" בביצוע אפרים גולדשטיין

יום ז', י"א בטבת תש"ו—15.12.45	
20.03 בנינו לבין עצמנו שיחה למאזינים מאת מרדכי ולוטניק.	כביצוע תזמורת ההיכל מלודון בניצוח קליפורד גרינווד.
20.15 חדשות בעברית וחדשות אספורט ערוכות ע"י אלכסנדר אלכסנדרוביץ.	13.50 חדשות באנגלית. אות זמן
20.25 פרקי היום. קריאת בתנ"ך מפי שלמה ברסנוב. "ישעיה" פרק ז' ססוקים א' - ופרק ח'.	14.00 חדשות בערבית. תכנית ערבית.
20.30 על המצפה. שיחה שבועית מאת פרשני המדיני משה מדיני.	16.15 "לאדם המשכיל" סדרת תכניות מוגשת תוך שיתוף עם הועדה להשכלת העם של האוניברסיטה העברית. ב. סוקים מהשקפת העולם היונית" פרום. חיים יהודה רות. פרק ב. "רק הניתן למחשבה נתן להיות".
20.45 "מלוה מלכה" פרקי חזנות מאת דוד סלומן.	16.30 * מוסיקה קלאסית. תכנית "בבקשתך" .
21.15 דרישות שלום מאת ניצולים באירופה אל קרוביהם וידידיהם בארץ.	17.15 משוט בעולמנו. סקירה שבועית על המתרחש והולך בתסוצות ישראל, מאת ישעיהו קלינוב.
אות זמן	17.25 חדשות בעברית.
21.30 חדשות באנגלית.	17.30 * תכנית אנגלית.
21.40 מוסיקה לריקודים. אות זמן	אות זמן
22.30 סיום.	18.00 קיצור החדשות בערבית. תכנית ערבית.
	אות זמן
	20.00 * המבדיל.
	אות זמן
	12.00 קיצור החדשות באנגלית והודעות על התכניות.
	12.05 קיצור החדשות והודעות על התכניות.
	12.10 קיצור החדשות בעברית והודעות על התכניות.
	12.15 תכנית "בבקשתך" למאזינים הצעירים מוגשת ע"י רות שפירא.
	12.45 דרישות שלום מאת ניצולים באירופה אל קרוביהם וידידיהם בארץ.
	13.00 * "קונצרטו איטלקי" (בארץ). כביצוע ואנה לאנדובסקה.
	13.15 "ספר השבוע" "כעיר נצורה" מאת אשר כרש. סקירה מסי שלום שוארץ.
	13.30 חדשות בעברית.
	13.40 * פרקי נגינה.

חדשה. מי יתן ונזכה בקרוב לשרת את העם ביתר יעילות בעזרת אותו הניסיון הרב שרכשנו. בעת מצור ירושלים נשאר בעיר. הוא המשיך לעבוד ב"קול ירושלים", שבשנים הראשונות לקום המדינה פעל באופן עצמאי, עד שאוחד עם "קול ישראל". כן ערך תוכניות ב"קול ציון לגולה" והופיע במחנות צה"ל, במעברות וביישובי עולים. הוא לקה בהתקפת לב ונפטר בג' חשוון תשי"ח (נובמבר 1957).

כיום לא שומעים את קולו מעל גלי האתר, אך בפונותיקה הלאומית בירושלים שמורים קטעי תפילה רבים מפיו. בידי בניו יומן שכתב ובו תיאור אירועים שונים בחייו וזכרונות מראשית ימי "השעה העברית". עיריית ירושלים כיבדה את זכרו ובעיר נקראת כיכר על שמו, "כיכר אפרים די זהב". ילדיו ונכדיו חיים בירושלים ואחד מנכדיו נקרא אפרים די זהב.

כפי שפתחנו כך נסיים ונזכיר, כי שירת "שבוע טוב" מדי מוצאי שבת מפי אפרים די זהב (או גולדשטיין), מהווה לגבי דור שלם של ותיקים - חלקם ילדים ונערים בזמן ההוא - זכרון תרבותי ורגשי ראשון במעלה.

מודגשים יתר על המידה הדת והמסורת. כאשר בערב מאזינים שנערך בבית ברנר בתל אביב נשמעו קולות נגד פתיחת השידורים ב"ימה טובו", דחה לוי שקולניק, אז מזכיר מועצת פועלי תל אביב, לימים לוי אשכול ראש ממשלת ישראל, טענות אלו. אמר שקולניק: "אשר לטענות הדתיות, לא פעם יקרה ש'מה טובו אהליך יעקב' או הפרקים היומיים בתנ"ך, טובים יותר מכל מאמר ראשי בעתונות. רבים מבינינו אינם מתפללים ולרגל השידור של 'מה טובו' אנוס האב לא פעם להסביר לבנו את מהות התפילה ואת מה שהיה בבית אבא שלו עצמו. לדעתי מתקשר כך הילד לעבר שלנו, וזה חשוב וטוב. סבור אני שגם מן התלמוד אנו נהנים. בלב רבים עלול הוא להשתכח והרי אנו נהנים מניגונו בלבד. לא - אין בכך סכנה לפועלים ולמהפכה" ("הגלגל", ג' בסיוון תש"ז). לצד עבודתו ברשות השידור המשיך די זהב לעבור לפני התיבה בבתי כנסת שונים ולהופיע בקונצרטים של פרקי חזנות ושירה במקומות שונים בארץ. הוא פירסם כמה ספרים וביניהם "מסיפורי הדוד אפרים" ו"צדור אגרות" וכן השתתף ב"הצופה לילדים", שבו פירסם עשרות סיפורים מעולם המוסיקה. חודש לפני הקמת המדינה כתב: "אנו עומדים על סף תקופה

תפילה חגיגית הדלקת נרות חנוכה וחגיגת ילדים

תקיים בע"ה ביום ראשון, ב' דראש חודש סבת תש"ח 14.12.47
בשעה 7.30 בערב

בבית הכנסת, "בית-אל" רחוב פרישמן 23
ע"י תזון מר

דוד רזניק בהשתתפות הקריין חמר הרדיו הנודע מר אפרים גולדשטיין

התכנית:

הרצאת הרב דביהכ"נ

הרה"ג **גרומן** שליט"א

על הנושא:

ועניי דיומא

חלוקת מעדנים לילדים

הדלקת הנרות

על בעלי הכרטיסים למכור את הכרטיס - לילדים הכניסה חופשית

אפרים די זהב (גולדשטיין) הוצג
במודעה משלהי 1947 (ראשית
מלחמת העצמאות, סבת תש"ח)
כ"קריין חמר הרדיו הנודע".